

Fra politik til etik

Erling Tiedemann har fundamentet i orden, når han sætter sig i stolen som formand for Det Ethiske Råd - men det er svært at følge med udviklingen, som tordner frem

Af journalist Sonja Sabinsky

Den tidligere venstreborgmester i Vejle Amt stikker hovedet frem igen. Han kan simpelthen ikke lade være, for selvom der er skruet ned for det politiske blus, så er Erling Tiedemann stadig et varmt engageret menneske. Engageret i det liv mennesker har sammen og hver for sig.

Derfor kan det da heller ikke komme bag på nogen, at den 67-årige Tiedemann er blevet udpeget som formand for Det Ethiske Råd, som han de seneste tre år har været menigt medlem af.

Tiedemann afløste den 1. januar professor Linda Nielsen, der har siddet de maksimale seks år som medlem, heraf tre år som formand.

For den nye formand handler etik om det gode liv. Hvordan vi vælger til og fra, så menneskelivet får maksimale betingelser for at udfolde sig i den rigtige retning. Etik er det, der *bør* gøres, og hans gamle erhverv - politik - er det, man *vil* gøre, og de to ting hænger efter hans mening uløseligt sammen.

Den sammenhæng fandtes også i tilværelsen som politiker, fortæller Erling Tiedemann i køkkenet i den særdeles rummelige lejlighed på Vesterbrogade i København, hvor han har boet sammen med hustruen, Vivian Tiedemann, siden de for tre år siden brød op fra hjemmet i Vejle.

Men inden opbruddet fra det midtjyske realiserede parret, der er katolikker, en gammel drøm. I to år studerede de teologi ved Institut Catholique i Paris. Interessen for det etiske aspekt er altså ikke af ny dato:

- Som politiker kan man efter min mening først tage beslutninger, når man har gjort sig nogle tanker om, hvad det her menneskeliv skal gå ud på. Det har altid været helt naturligt for mig at beskæftige mig med livets spørgsmål - de store såvel som de små. I mit politiske arbejde lå der altid etiske overvejelser til grund for de konklusioner,

jeg nåede frem til, og det var jeg da ikke ene om. Langt de fleste politikere handler jo ud fra et bestemt menneskesyn, som er fundamentet for det hele. Mit udgangspunkt har altid været kristent funderet, som det er tilfældet for de fleste danskere, og vi er jo af den opfattelse, at alle har samme værdi som menneske. Det menneske, som sidder i en kørestol og ikke er i stand til noget, er lige så meget værd som Michael Laudrup, der kan sparke til en bold. Det er det kristne fundament, og at tage udgangspunkt i menneskeværd er bestemt ikke noget dårligt grundlag for det politiske arbejde, siger Erling Tiedemann, der er ganske godt tilfreds med at være ude af aktiv politik:

- Jeg savner ikke sagerne, bryderierne, problemerne. Men jeg indrømmer, at jeg savner mange af de rare mennesker, jeg mødte på vejen.

Ekspllosion af viden

At der er brug for Det Ethiske Råd er Erling Tiedemann ikke i tvivl om:

- I gamle dage kiggede lægen lidt på tungen, han kiggede ind i ørerne og følte på maven. Senere begyndte de at kigge langt ind i os. Vi fik røntgen, kikkert og scannere, og i dag er det genteknologien, som tordner frem. Via celleprøver kan man nu sige noget om alle de byggeklodser, vi er lavet af, og den viden eksploderer.

- Det har aldrig gået så stærkt som nu, og det kan være svært at følge med. Det er det også for os i Det Ethiske Råd, for hver gang der opstår ny viden, udløser det et nyt etisk spørgsmål. Er det en god viden eller en dårlig? Kan den bruges til noget godt eller til noget skidt? Kan der tjenes penge på den? Kan den misbruges? Risikerer man, at mennesker bliver tappet for penge i et uansvarligt system? Risikerer man, at de sikkerhedsgrænser, der bør overholdes, tilsidesættes, fordi et kommercielt element kommer ind? Der er så mange problemer at tage fat på de kommende år, og vi kommer ikke sovende til det, understreger Erling Tiedemann.

Og hermed mener han ikke kun medlemmerne af Etisk Råd, men befolkningen i al almindelighed:

- Det er så vigtigt, at vi får en folkelig debat om de her emner, der jo angår os alle. Og det er mit indtryk, at der er stor interesse for de etiske aspekter på sundhedsområdet. Det er nemlig ikke kun fagfolk og eksperter, der skal blande sig i debatten. Den almindelige borger er udmærket i stand til at tage stilling, men har selvfølgelig brug for information, og det er blandt andet noget af det Det Ethiske Råd kan bidrage med.

Organer fra dyr

Et af de emner som de 17 medlemmer af Det Ethiske Råd kommer til at drøfte i fremtiden er xenotransplantation (fremmedtransplantation) - organer hentet fra dyr og transplanteret i mennesker. Her arbejder videnskaben for øjeblikket for fuld kraft, og Erling Tiedemann forudser, at det kan blive muligt at gennemføre transplantationer fra dyr til mennesker. Men *bør* man gøre det? spørger han, og ridser selv nogle af de overvejelser op, som han mener, bør ligge til grund for en kommende stillingtagen:

- Der er problemer med at optage fremmede organer fra mennesker i kroppen. Der sker ofte afstødning, fordi kroppen ikke genkender de genetiske signaler. Det bliver selvfølgelig værre med dyr, men hvis man i fremtiden bliver i stand til at omstille dyreorganer genetisk, så de passer til mennesker, vil det betyde, at man kan foretage organtransplantation forholdsvis nemt, og så har vi problemet.
- For den mand eller kvinde som sidder og venter på at få en ny nyre, er der ikke så meget at spekulere over, men for andre må der opstå nogle spørgsmål. For eksempel: Hvad er det, vi sætter i gang, når vi sætter dyreorganer ind i mennesker. Hvad er det vi risikerer? Kunne vi for eksempel risikere, at der opstår helt nye epidemiske sygdomme? Et gode for én kan blive et alvorligt onde for mange. Og hvad så? Det er alt sammen noget, vi må overveje nøje.

Velskabt barn

Et af de emner, som løbende er på Det Ethiske Råds dagsorden er, hvordan vi skal forholde os til kunstig befrugtning. Rådet blev i sin tid nedsat, fordi der opstod en lang række problemer i forbindelse med den nye bioteknologi. Lovgiverne havde brug for et bagland, der kunne rådgive og vejlede:

- Man kan sige, at Det Ethiske Råd er et velskabt barn af kunstig befrugtning, lyder det lunt fra formanden, der i vid udstrækning har gjort sin personlige stilling klar, når det gælder kunstig befrugtning:
- Jeg tror ikke, vi kan blive uenige om, at det er i orden at hjælpe en mand og kvinde, som har svært ved at få børn ved naturmetoden, lidt på vej. Det tror jeg, de fleste mennesker vil mene. Men når vi når helt ud i det eksotiske, hvor det nu drejer sig om, at en kvindes æg befrugtes og puttes i en rugemor, som leverer barnet til et helt andet par, som betaler for det, så er det, vi skal sætte os ned og tænke os om. For hvor er vi nu henne? Er vi så ikke nået ud i det, som vi så ofte betegner som *tingsliggørelse*? Vi har gjort menneskelivet til en ting. Gør vi ikke os selv til fabrikanter, der producerer

små menneskebørn, i stedet for at lade børn komme til verden som et resultat af to menneskers nære relation, spørger Erling Tiedemann, der også for længst har gjort sin stilling klar, når det gælder abort:

- Selv tager jeg dybt afstand fra abort, men jeg tager ikke afstand fra de kvinder, der er kommet ud for et problem, de ikke kan klare. Men at bruge ord som "drab" og "dræbte børn", vil jeg aldrig gøre. Den sprogbrug benytter jeg mig ikke af, for den er så fordømmende, og fordømmelse er der ikke brug for. Men abort er da et enormt problem - et etisk problem - at man afliver det ene menneske af hensyn til det andet menneskes interesse. Men for mig er loven om fri abort ikke problemet. Da den i sin tid blev indført, var det hele alligevel gået galt. Det, der i virkeligheden er problemet, er den kultur, den praksis vi har fået, når det gælder abort. Det er den menneskelige indstilling, der skal forandres, og det gør man ikke med lovindgreb, mener Tiedemann.

Forstyrret liv

Den nye genteknologi gør det allerede nu muligt at forudsige hvilke sygdomme, det enkelte menneske er disponeret for at få. Er det et gode eller ej? spørger Erling Tiedemann og giver selv svaret:

- Jeg har spurgt mange mennesker om de kunne tænke sig at få at vide helt nøjagtigt på hvilken dag og time, de skal dø. Nej, svarer de alle. Bare man tænker over det i to minutter, ser man, at hele ens liv vil blive fuldstændig forstyrret. Vil man vide hvilke sygdomme, man vil få? Og hvordan skal man leve med den viden? Vil den viden gøre os livsduelige eller livsuduelige? Er det et godt liv at beskæftige sig med sygdomme, vi kan få i fremtiden? Er det det gode liv? Kan vi ikke blive så optaget af at skulle undgå sygdom, at vi slet ikke er i stand til at leve som normalt raske? Den side af sagen tror jeg, at Det Ethiske Råd kommer til at arbejde mere og mere med, siger formanden, der altså har tre år til at gøre sig gældende.

I år 2003 har han nemlig opbrugt sin kvote for at præge lovgivningen, når det gælder etik og sundhed. I hvert fald gennem Det Ethiske Råd.